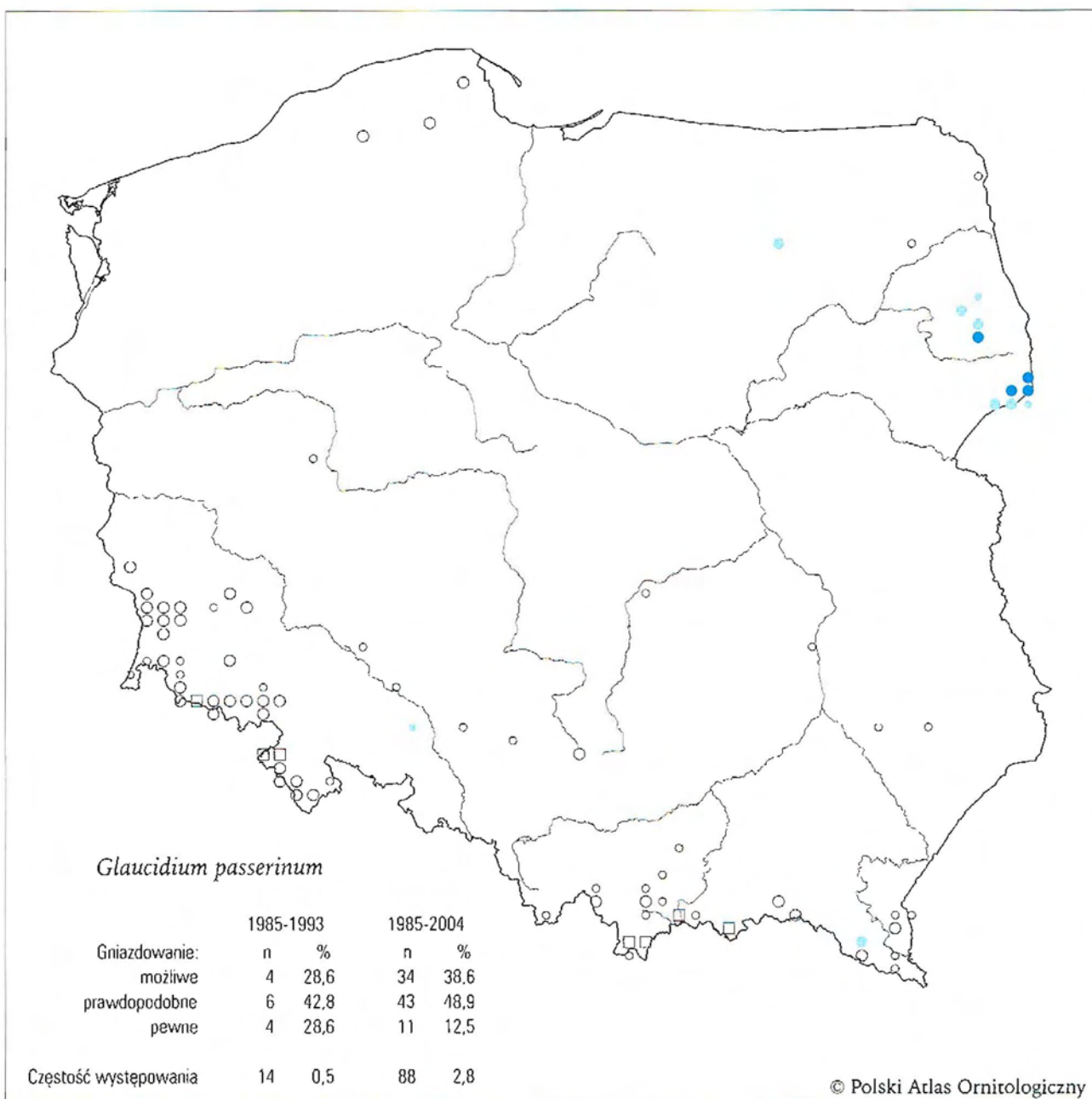

Sóweczka

Glaucidium passerinum

Występująca lokalnie, bardzo nieliczna.

Areal lęgowy sóweczki w Europie obejmuje jej północne obszary, od Fennoskandii przez kraje nadbałtyckie i Białoruś po północno-zachodnią Rosję, środkową część Alp, Średniogórze i Karpaty Wschodnie. W ostatnich kilkunastu latach odnotowano wzrost liczebności sóweczki w kilku krajach Europy Środkowej oraz stwierdzono lęgi na nowych terenach, np. w Grecji i Belgii (Mikkola 1997).

W Puszczy Białowieskiej preferuje mozaikę lasów liściastych i borów, ze starym drzewostanem bogatym w podszyt, w pobliżu polan, wód i mokradeł (Domaszewicz 1997). W Borach Dolnośląskich zasiedla natomiast świeże bory sosnowe z niewielką tylko domieszką świerka (W. Bena – mat. niepubl.). W Sudetach występuje w borach mieszanych i świerkowych po regiel górny (Mikusek 2004a), natomiast w Bieszczadach w borach świerkowych i bukowo-jodłowych z domieszką świerka (Ćwikowski 1996). Nie bez znaczenia jest obecność naturalnych wrogów, głównie większych sów, których sóweczka zdecydowanie unika (Berg 1992, Mikkola 1997, Mikusek 2004a).

Rozmieszczenie i liczebność sóweczki w Polsce są niedostatecznie poznane z powodu jej krótkiej aktywności w ciągu doby. Rozmieszczenie pionowe zbadane zostało wystarczająco dobrze jedynie w Sudetach i Tatrach, gdzie sowa ta widywana jest odpowiednio na wysokości 400–1200 m n.p.m. (zwykle 500–1000; Gramsz 2003, Mikusek 2004a) oraz 1200–1550 m (Cichocki i in. 2004).

Biorąc pod uwagę nowe dane, liczebność krajowej populacji sóweczki można oszacować obecnie na 400–500 par (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Mikusek 2004b). Zważywszy na dynamikę wzrostu stwierdzeń z roku na rok, rzeczywista liczba terytoriów sóweczki w Polsce może wynosić znacznie więcej. Oznaczałoby to kilkakrotny wzrost liczebności w stosunku do lat 1980. (Tomiałojć 1990). Nie jest jednak do końca jasne, czy mamy do czynienia z rzeczywistym wzrostem, czy też wynika to ze zwiększonej aktywności terenowej obserwatorów. Prawdopodobnie w grę wchodzi oba czynniki. Najlepszy na to dowód stanowi fakt, że jedna z najliczniejszych krajowych populacji – w Borach Dolnośląskich, szacowana obecnie na ok. 50 par – została wykryta dopiero w połowie lat 1990. (W. Bena – mat. niepubl.).

W Sudetach liczebność sóweczki jest ostatnio szacowana na 170–220 par, z czego 90–130 par jest sku-

pionych na Ziemi Kłodzkiej (najwięcej – 35–40 par w Górach Stołowych i 30–45 par w Górach Bystrzyckich i Orlickich), a po 10–15 par w Masywie Śnieżnika i Górach Białskich (Mikusek i Dyrz 2003, Mikusek 2004a). Oprócz tego stanowiska znane są z Karkonoszy i Gór Izerskich (Pałucki 2000, Gramsz 2003), Kaczawskich, Wałbrzyskich i Sowich (W. Grzesiak, C. Dziuba, P. Wasiak i in. – mat. niepubl.), a ostatnio zostały wykryte na Pogórze Izerskim (W. Bena – mat. niepubl.), pod Lubinem (A. Szlachetka, S. Owczarek – mat. niepubl.) oraz na kilku stanowiskach na Opolszczyźnie (G. Hebda, K. Belik, H. Kościelny – mat. niepubl.). Wskazują one, że populacje nizinne i górskie na Śląsku nie są od siebie izolowane. Rozmieszczenie w Karpatach jest słabiej poznane. Sóweczki spotykano tam przede wszystkim w Bieszczadach i Górach Sanocko-Turczańskich (Ćwikowski 1996, Hordowski 1999), a także w Beskidzie Sądeckim, Pieninach i Tatrach Wschodnich (S. Czyż w: Wałasz i Mielczarek 1992, Cichocki i in. 2004) oraz na Babiej Górze, w Gorcach, a także w Beskidzie Żywieckim i Śląskim (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Nie w pełni znajduje to odzwierciedlenie na zamieszczonej mapie. W północnej Polsce najlepiej poznana jest populacja sóweczki w Puszczy Białowieskiej, gdzie liczebność była prawdopodobnie zaniżana (Domaszewicz 1997, Pugacewicz 1997a), gdyż ostatnio w samym tylko Białowieskim PN oszacowano ją na ok. 50 par (Wesołowski i in. 2003). Ponadto w 1993 r. wykryto 3–4 stanowiska w Puszczy Knyszyńskiej (A. Domaszewicz – mat. niepubl.), jedno w Puszczy Piskiej (A. Ryś – mat. niepubl.) oraz 2 w latach 1999 i 2004 na Pomorzu Gdańskim (K. Błaszczkowski i A. Sikora – mat. niepubl.). Doniesienia o sóweczkach z Wielkopolski (Bednorz 1997) i Kielecczyny (M. Furmanek – mat. niepubl.) wskazują, że być może istnieją jeszcze inne niewykryte nizinne populacje sóweczki.

W optymalnych siedliskach w Górach Stołowych sóweczka występuje w zagęszczeniu 5 p/10 km² (Mikusek i Dyrz 2003). W Białowieskim PN średnie zagęszczenie wynosi 1,9 p/10 km², a w płatach borów do 2,9 p/10 km² (Domaszewicz 1997), choć według nowszych danych osiąga nawet do 5 p/10 km² (Wesołowski i in. 2003, R. Mikusek – mat. niepubl.).

*Tadeusz Stawarczyk, Romuald Mikusek,
Artur Domaszewicz*